

Katolikusok és protestánsok a megváltásról

függelék A Jézus halála mint áldozat című írásunkhoz

Tudjuk, hogy sok olvasó számára szokatlannak és újszerűnek tűnhet az a megközelítés, amit a *Jézus halála mint áldozat* című írásunkban vallunk Jézus halálának üdvözítő szerepéről. Néhány idézetet gyűjtöttünk jelenkori szerzőktől és igehirdetőktől, amelyek mutathatják, hogy hasonló gondolatok más körökben sem ismeretlenek. Ezek az idézetek csupán bepillantást engednek e szerzők gondolatvilágába és nem kívánják átfogóan visszaadni nézeteiket. Nem azért idézzük őket, mintha számunkra szellemi tekintélyek lennének, vagy mert tőlük vettük volna át látásmódunkat. Gondolataik ehhez a témakörhöz nem is mindig felelnek meg pontosan a mi szemléletünknek. Nem értünk egyet sok más tanításukkal. Az alábbi idézetek ösztönözzenek azonban továbbgondolásra, és biztassanak arra, hogy mindent a Biblia szavaihoz mérjünk, és életünk annak ajándékozzuk, aki üdvösségünkért szeretetből odaadta sajátját.

Tartalom

- Jacques Duquesne
- Ulrich Parzany
- Nikolaus Schneider
- Joseph Ratzinger
- Hans Kessler
- Kereszty Rókus
- Székely János
- Előd István

⚓ Jacques Duquesne

francia újságíró, szerző

Ennek az Istennek semmi köze ahhoz, akit a kereszténység bizonyos irányzatai bemutatnak. Ezt a hamis képet röviden így írhatjuk le: kezdetben Isten bízott az emberekben, de az első emberpár visszaélt ezzel a bizalommal. Ez lett az eredendő bűn. Isten erre feldühödött, és szigorú büntetést szabott ki, nemcsak rájuk, hanem valamennyi utódjukra is. Ahhoz, hogy megbékéljen az emberiséggel, áldozatra van szükség. És mivel ez az Isten oly nagyon jószákos, elhatározza, hogy saját fiát fogja feláldozni, azaz második énjét. Jézus tehát azért jött el a Földre, hogy „eltörölje az eredendő bűnt”, és önmaga feláldozásával lecsillapítsa Atyja haragját. Legalábbis ez az, amit azóta is annyi különböző formában és oly sokszor elismételnek a hittankönyvekben és a prédikációkban.

Jézus tanítása mindezzel gyökeresen ellentétes. [...]

Jézus soha nem úgy mutatja be Istent, mint valami könyvelőt, aki egy óriási füzetbe (vagy egy szuperszámítógép memóriájába) beírja minden egyes ember valamennyi vétkét, mint megannyi, neki megfizetendő adósságot. [...]

Jézus soha nem állítja: azért kell meghalnia, hogy „elvegye” az emberek bűneit. Ez ugyanis azt jelentené, hogy az az Isten, aki a fián keresztül azt kéri az embertől, hogy bocsásson

meg „hetvenhét” is, azaz végleg mindenkinek, maga ez az Isten nem képes megtenni ugyanezt. És egyben ez azt is jelentené, hogy a tékozló fiú atyja egyik ártatlan gyermekének halálát kívánja, vagy legalábbis ebbe valamiféle törvény, sorsszerűség miatt, ki tudja, miért, beletörődik. Ez pedig tökéletesen értelmetlen volna.

Ezzel szemben Jézus örömmre szólít fel, valamint a Szövetség megújítására Isten és az emberek között [1]

✠ Ulrich Parzany

német evangélikus teológus, lelkész, prédikátor, szerző

Ne gondolják, hogy a túlvilágon egy bosszúszomjas Isten trónol, aki kivégezteti saját fiát, azután elégedetten ezt mondja: A számla ezzel rendezve – most már megbocsáthatok. Milyen ostoba, együgyű és értelmetlen elképzelés! Maga Isten, maga Isten az Jézusban, aki rámtekint. „Lássátok az Atyát” – mondja Jézus – „Én és az Atya egy vagyunk.” A Megfeszítettben az örök Isten jön el, aki kitárja karjait és Önmagát ajándékozza nekünk – hogy kiragadjon minket Istentől elszakadt életünk mélységéből, hogy soha ne kelljen többé egyedül lennünk az Istentől való elhagyatottság poklában; hogy elvegye a bűneinket és megbékéltessen minket az élő Istennel; hogy összekössön minket Magával és egy Vele való új kapcsolattal ajándékozzon meg, amely olyan erős, hogy átsegít minket az élet nyomorúságain és fájdalmain is. [2]

✠ Nikolaus Schneider

2003–2013-ig a Rajnai Evangélikus Egyház elnöke, 2014-ig a Német Protestáns Egyház (EKD) elnöke és legfelsőbb képviselője, a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) 2013-ban megválasztott díszdoktora

Kérdés: Egyetért ... azzal, hogy Istennek nincs szüksége engesztelő áldozatra?

Nikolaus Schneider: Istennek valóban nincs rá szüksége. Isten haragját ugyanis nem kell ártatlan szenvedéssel lecsillapítani. Nekünk, embereknek azonban szükségünk van a kereszt üzenetére mint Isten szeretetének és szolidaritásának jelére, mely azt szimbolizálja, hogy Isten velünk jár és a halálon át is elkísér. [3]

✠ Joseph Ratzinger

2005–2013 XVI. Benedek pápa

Igen sok keresztény – főleg azok, akik a hitet inkább csak távolból ismerik – a keresztet egy megsértett, majd egy helyreállított jogrend mechanizmusában próbálja megérteni. Szerintük az történt, hogy a végtelenül megsértett isteni igazságosságot egy végtelen értékű engesztelő áldozat engesztelte ki. Azt a magatartást látják ebben, amely a „tartozik-követel” pontos kiegyenlítésében áll. Ugyanakkor megmarad az a sejtésük, hogy az egész kiegyenlítés-gondolat valójában fikció. Az ember titokban ad valamit balkezével, hogy azt később jobb kezével ünnepélyes formák között visszavegye. A „végtelen elégtétel”, amelyhez Isten ragaszkodni látszik, kétszeresen is ijesztő fénybe kerül. Némelyik imaszöveg azt a tudatot keltheti, hogy a hívó egy olyan Istent lát maga előtt a kereszten, aki könyörtelenül

igazságosan emberáldozatot követelt, saját Fiának feláldozását. Az ember riadtan fordul el attól az igazságosságtól, amelynek komor haragja hiteltelenné teszi a szeretet üzenetét. Amennyire elterjedt, annyira hamis ez a kép. A Bibliában a kereszt nem a megsértett jogrend gépezetének alkotóeleme; hanem a szeretet radikalitásának kifejezése, azé a szereteté, amely egészen odaadja önmagát: valaki azonosul azzal, amit tesz, és azt cselekszi, ami teljesen ő maga. A kereszt egy olyan életre mutat rá, amelynek lényege a másokért-lét. Aki ezt alaposabban szemügyre veszi, abban az Írás kereszt-teológiája valódi forradalmat idéz elő mindazokkal az engesztelő- és megváltás-elképzelésekkel szemben, amelyekkel a nem keresztény vallások történetében találkozunk. Azt persze nem lehet tagadni, hogy a keresztény gondolkodás későbbi története során ezt a forradalmi gondolatot szinte teljesen semlegesítették, és igazi jelentőségét már alig ismerték fel. A világvallásokban az engesztelés általában azt jelenti, hogy engesztelő tetteivel az ember helyreállítja megromlott istenkapcsolatát. Szinte minden vallás az engesztelés gondolkörében mozog – a háttérben pedig az Isten ellen elkövetett bűn tudata áll. Az ember úgy próbál megszabadulni a bűntől és a bűntudattól, hogy engesztelő tetteket ajánl fel Istennek. Az engesztelés, amellyel az emberek megpróbálják Istent megbékíteni és a jóindulatát megnyerni, a vallástörténet középpontjában áll.

Az Újszövetségben majdnem pontosan fordított a helyzet. Nem az ember közeledik Istenhez engesztelő ajándékával, hanem Isten jön, hogy ezt nekiadja. Szeretetének hatalmától indítva helyreállítja a megzavart jogrendet; teremtő irgalmával az igazságot nélkülöző embert megigazulttá teszi, a halottat élővé. Igazságossága – kegyelem; cselekvő igazságosság, amely a megtört embert helyreigazítja; vagyis helyrehozza, igazzá teszi. [4]

Már többször szóba került a Róm 3,25 alapvető szövege, amelyben Pál nyilvánvalóan a legkorábbi jeruzsálemi zsidókeresztény közösség egy hagyományára nyúl vissza, a keresztre feszített Jézust „hilasztérionnak” nevezve. Ezen, ahogy láttuk, a szövetség ládájának fedelét érti, amelyet a kiengesztelődés napján az engesztelő áldozatban meghintettek az engesztelő vérrrel. Mondjuk el rögtön, hogyan értették most a keresztények ezt az archaikus rítust: Istent és embert nem az állat vérének és a szent tárgynak az érintkezése engeszteli ki egymással. Jézus passiójában a világ egész szennye a végtelenül tisztát, Jézus Krisztus lelkét, ezzel pedig magát Isten Fiát érinti. Ha máskülönben érintésével megfertőzi és tisztátalanná teszi a tisztátalan a tisztát, itt most fordítva történik: ahol a világ minden jogtalansága és kegyetlensége, ami ezt tisztátalanná teszi, a végtelenül tisztával érintkezik – ott Ő, a tiszta, egyben az erősebb is. Ebben az érintkezésben a világ mocskát valóban magába szívja, felemeli, átváltoztatja a végtelen szeretet fájdalma. [5]

Az igazi Logosz, a Fiú, így szól az Atyához: „Áldozatot és felajánlást nem kívántál, de testet alkottál nekem.” Maga a Logosz, a Fiú, testté lett; emberi testet vett fel. Így új engedelmesség vált lehetővé, olyan engedelmesség, amely túltesz a parancsok bármilyen emberi teljesítésén. A Fiú emberré lett, és testében az egész emberléte visszaviszi Istenhez. A megtestesült Ige, a kereszten teljessé lett szeretetével, ő végre a tökéletes engedelmesség. Átala nemcsak a templomi áldozatok kritikája vált véglegessé, hanem betelt a múlhatatlan vágy is: testben végbevitt engedelmessége az új áldozat, amelybe mindannyiunkat bevon, s amelyben szeretete által egyben minden engedetlenségünket eltörli. [6]

1987–2003 a rendszeres teológia professzora Frankfurtban

Jézus keresztje az Istentől elzárkózó emberek cselekedete. [...]

A feltámadás fényében (és csak ebben!) a kereszt Isten tévedhetetlen üdvözítő akaratának a jele lesz. Ezért lehet találni olyan szentírási utalásokat, amelyek [...] a szenvedés „szükséges” voltáról beszélnek (Mk 8,31párh; Lk 17,25; 22,37; 24,7.26.44), és olyan kijelentéseket, amelyek szerint Jézusnak az emberek által kikényszerített odaadását maga Isten is megengedte [...] Ezek persze semmiképp sem azt állítják, hogy Jézus erőszakos halála lett volna az Isten által (akár a világ iránti szeretetből) tervezett cél. Az ilyen szadista elképzelés ellentétben állna Jézusnak és a zsidóságnak az istenképével. Isten ugyanis nem akar semmilyen emberáldozatot (sőt az ilyenek iszonyatosak előtte: Lev 18,21; 20,2–5; MTörv 12,31; 18,10; Jer 7,30sk; 32,35; Ez 16,20sk; 20,26), és a Fiát nem azért küldte a világra, hogy az megölje őt, hanem hogy engedje magát megmenteni általa (vö. Jn 3,17). Jézus keresztre feszítését tehát nem Isten akarta vagy kezdeményezte. Nem szabad Istennek tulajdonítani azt, amit egyedül az emberi jogtalanság követett el Jézussal (és Istennel) szemben. Nem Isten akarata volt az, hogy Jézust kegyetlenül megöljék. De az már teljes egészében Isten akarata volt, hogy Jézus még az emberek által okozott halálát is Isten és az emberek iránti szeretetével töltötte ki (és így juttatta el hozzájuk Istent). Az Atya akarata ennek következtében csak arra vonatkozott, hogy az általa küldött és a világnak (annak minden veszélyével) átadott Fiú minden emberrel üdvösségszerző szolidaritásban maradjon, tehát még a legádázabb ellenfeleinek is mindvégig utánajárjon, hogy még őket is segítse kiszabadulni bezárkózottságuk és Istentől való távolságuk világából. [7]

Jézus mégsem adta fel sohasem azt az igényét, hogy egész Izraelt összegyűjtse Isten jóságos uralmában (ennek aztán minden nép összegyűjtésében kellett volna folytatódnia). Félmegoldásokkal nem elégedett meg, és eltökélten mindenkinek – akár a helyettesítő kiüresítésben és magányban is – nyitva tartotta az üdvösség lehetőségét, a közösséget Istennel és egymással; mindez odáig vezette, hogy nemcsak tudatosan és erőszakmentesen nézett szembe az őt fenyegető erőszakos halállal, hanem a sokakért vállalt halál formájában ezt végső szolgálatnak tekintette annak érdekében, hogy elérkezzék Isten jósága (még ellenségeihez is) [...] [8]

[...] nem is valamilyen haragvó Atya-Isten lecsillapítására mutatta be magát áldozatul, ahogyan pedig Nyugaton gyakran értelmezték. Mert Jézus Krisztus Atyját nem kellett először kiengesztelődésre hangolni; mert nem nekünk embereknek (vagy a mi helyünkben Krisztusnak) kell Istent kiengesztelnünk, hanem éppen fordítva: maga Isten engesztelte ki magával Krisztusban az emberek világát (2Kor 5,19), mert „szerette” azt (Jn 3,16). [9]

Istennek nincs szüksége bűnért való engesztelésre, ez csak az embernek kell. [...] Isten megelőző megbocsátó cselekvése nincs kötve semmilyen helyettesítő engeszteléshez és semmilyen engesztelő halálhoz – tehát még a közelségét képviselő lény halálához sem. De Isten az ő képviselőjére az emberek által rákényszerített vértanúhalált is a szerető megbocsátás eseményévé teszi [...] [10]

Egy régebbi hagyományt kiélezve Luther Márton Jézus kereszthalálát Istennek helyettünk elszenvedett haragvó és büntető ítéleteként fogta fel. Ezt a helyettesítő büntetés-szenvedésre vonatkozó tanítást mindmáig sok református teológus tartja különféle formában (K. Barth, W. Pannenberg, J. Moltmann és sokan mások), részben azonban még katolikusok

is képviselik (J.Daniélou, H. U. von Balthasar). Ez azonban erős feszültségben áll Isten kinyilatkoztatásával, amely egyértelmű szeretet Jézus Krisztusban. [11]

⚓ Kereszty Rókus

ciszterci szerzetes, a dallasi (Texas) apátság novíciusmestere, Dallasban a katolikus egyetem teológia tanára

A bűnbocsánatot ugyanis nem egy kívülálló nagyúr leereszkedő gesztusával hirdeti meg, hanem az Atya iránti feltétlen engedelmességéből, minden bűnösrel szolidaritást vállalva. [...] Amikor a megbocsátás meghirdetése ellenállásba ütközik, Jézus nem vonul vissza, hanem a megtérés szükségességét éppen abban a városban hirdeti meg, amely megöli azokat, akik hozzá küldettek. Atyja akaratát élete utolsó pillanatáig teljesítve teljesen védtelenül megy ellenségei közé, a rosszat jóval viszonzva. Így kereszthalála az Atya iránti odaadás és a bűnösökkel való szolidaritás csúcspontja. S éppen ez az Isten iránti engedelmességből a bűnösökért halált vállaló szolidaritás az ártatlanul szenvedő szolga áldozatának a lényege. [12]

Amikor Luther azt állítja, hogy a mi bűneink miatt a Fiú valóban bűnös, az Atyáról pedig, hogy saját Fiát miértünk egy időre a pokol kínjára ítélte, nem látjuk, hogy Luther Istene valóban szent és irgalmas. Inkább önkényesnek és kegyetlennek tűnik. Jobban megértjük ebből, hogy a későbbi liberális protestáns teológia miért vetette el Luther elképzelését: az az Isten, aki az ártatlan Krisztust bűnössé nyilvánítja és pokollal bünteti, miközben a valódi bűnöst felmenti, a méltányosság legelemibb követelményét is felrúgja; valóban, ilyen Isten nem létezhet. [13]

Jézus nem valami tárgyilag értékelhető ellenszolgálatot „fizet” Atyjának (még olyan értelemben sem, hogy ez a „tárgy” saját testi halála). Atyja ingyen szeretetét valóban ingyen ajánlja fel minden bűnösnek. Ám éppen Atyja és a bűnösök iránti szeretete, Atyjához és a bűnösökhöz való kimondhatatlan közelsége válik kezdettől fogva szenvedés forrásává, amely egyszerre lesz a legtökéletesebb engesztelő áldozat, elégtétel és váltságdíj. [...]

Sorsának tragikus ironiája abban rejlik, hogy éppen a bűnösöknek felkínált ingyen bocsánat és asztalközösség gerjeszti fel a gyűlöletet azokban, akik igaznak tartják magukat.

Feltételezhetjük, hogy ha a bűnösök Jézus szavára megtértek volna, nem lett volna szükség a keresztdozatra. De éppen a meg nem térő bűnösök vaksága és megkeményedése teszi elkerülhetetlenné Jézus áldozatát: az Atya és emberek iránti szeretete miatt megy fel Jeruzsálembe és teszi ki magát az elárultatás, elfogatás, megkínzás és kereszthalál gyötrelmének. Nem Jézus szenvedése és halála mint külső tény a tökéletes engesztelő áldozat, hanem a megátalkodott bűnösökért isteni szeretetből elviselt szenvedés és halál:

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek” (Lk 23,34)

A másik ellenvetés abból az meggyőződésből indul ki, hogy Isten tiszta szeretete nem kívánhatja a bűnös helyett egy ártatlan halálát. Minden olyan elmélet, amely Jézus megváltását, engesztelő áldozatnak vagy elégtételnek fogja fel, Istent „kozmosz szadistá”-vá torzítja. Előljáróban el kell ismerjünk, hogy ez a kritika jogosan illeti meg az elégtételelmélet elferdített változatait. Ti. Szent Tamás után, elsősorban Luthernél, Kálvinnál, a protestáns „skolasztiká”-ban, Barthnál és a tőle függő H. Urs von Balthasarnál az elégtétel és az önkéntes büntetésátvállalás egybemosódik. Ha pedig Jézus elégtétele nem más, mint a bűnösnek kijáró büntetés önkéntes elviselése, akkor helyénvaló a bíráló: az

ártatlan megbüntetése Isten igazságosságával valóban összeegyeztethetetlen. Továbbá: ha Jézus elégtétele ugyanannak a büntetésnek az elviselése, amelyet mi érdemeltünk, akkor a protestáns hagyománynak és Balthasarnak igaza van: Jézusnak „időlegesen” el kellett szenvednie a poklot is. Ez az utóbbi tétel azonban sem a Szentírásban, sem a patrisztikus hagyományban nem található és félreérti a pokol valóságát. A pokol a keresztény hit egybehangzó tanítása szerint az a végleges állapot, amelyben a kárhozott nem képes a szeretetre. Márpedig az ember Jézus soha nem fejezte ki Isten és ember iránti szeretetét olyan végérvényes tökéletességgel, mint szenvedésében és halálában. [14]

✠ Székely János

teológus, esztergom-budapesti segédpüspök

Az egyik fontos gondolat Lukácsnál, hogy nem annyira Jézus halála, hanem inkább a megdicsőülése az, ami üdvhozó. Sok helyen mondja Lukács az Apostolok Cselekedeteiben, hogy Jézus a föltámadás által lesz igazán a mindenség Ura: „Úrrá és Messiássá tette őt Isten” (2,36). A föltámadás az a pillanat, amikor az uralmat megkapja Istentől (Csel 5,31). Az élet forrása lesz, megkapja az Atyától a Lelket, s ezt a Lelket adja aztán tovább az embereknek. [...]

Ő (azaz Lukács – szerk. megjegyzése) azt hangsúlyozza, hogy a szenvedés és a megdicsőülés elválaszthatatlan. Mindenképp így kellett ennek történnie Jézus életében és a tanítványokban is (Csel 14,22: „Sok sanyargatás során kell nekünk bejutnunk Isten országába.”).

[...] ennek a „kell”-nek egy mélyebb értelmet is tulajdoníthatunk. Az embernek legsajátabb sorsa a halál. Az, ami elől senki nem tud elmenekülni. [...] Jézus ezt a legemberibb, legsajátabb sorsunkat vállalta, amikor elindul Jeruzsálembe. Vállalja a halálba menő utat, azt, amit minden embernek végig kell járnia. [...] Jézus, amikor elindul Jeruzsálem felé, magára veszi az ember halálát, a végességünket veszi magára, s ezt az utat alakítja át valami mássá. [...]

Átfogó értelemben lesz Jézus műve megváltói. Olyan értelemben, hogy Isten lejött a Földre, jelen van a szenvedésünkben, a halálunkban is, még azt is beragyogta. Sőt leginkább ott van jelen, amikor az ember a maga erejének végére ér. [15]

Lukács Jézus halálát úgy mutatja be, mint a legnagyobb emberi bűnt. “Atyáitok mind megölték a prófétákat Ábeltől Zakariásig. Ti is töltsétek csak be atyátok mértékét.” (Lk 11,49-51). Velük tetőződik az emberiség bűne, akik majd a Fiút megölik (vö. Csel 7,51-53). A kereszt alatt szembesül igazán az emberiség a bűnével, azzal, hogy a legszentebbet, legtisztábbat pusztította el. Rádöbben Isten tisztaságára és a maga bűnére, s bünbánatot tart. [...] Tehát ilyen értelemben is engesztelés Jézus halála, az embert szembesíti a bűnével, és rábírja arra, hogy kiengesztelődjön Istennel.

Kiengesztelni azt jelenti, hogy újra helyreállítani egy megtört kapcsolatot. Akkor áll helyre a kapcsolat, ha valaki belátja a hibáját, és próbálja azt jóvá tenni, átérzi a fájdalmat afölött, amit tett, s próbál újra visszatérni a másikhoz. [16]

[...] Anzelm nem állítja azt, hogy Krisztust az Atya büntette volna a kereszten. A reformátori teológiában veszi kezdetét az az értelmezés, mely szerint Isten a mi helyünkön, mi helyettünk Krisztust büntette a kereszten, s ezért hozzánk – büntető igazságossága immár tárgyaltalan lévén – irgalommal fordul.

Ez utóbbi értelmezés nem felel meg Szent Pál gondolatának. A reformátori értelmezésben először van az igazságosság – ami megnyilvánul a büntetésben –, utána az irgalom. Szétválik a kettő, Szent Pálnál a kettő azonos. A kereszt az igazságosságnak és az irgalomnak a kinyilvánítása (vö. Róm 5,8). [...] Nem az ember engesztelte ki Istent, hanem Isten engesztelte ki az embert. A reformátori elméletben úgy tűnik, mintha Isten számára a lényeges a büntetés végrehajtása lenne. Hogy kin hajtja végre, a bűnösön vagy valaki máson, az lényegtelen. A mechanikus helyettesítésnek ez a gondolata idegen Páltól. Sajnos sok esetben modern magyarázók is ismétlik. [...]

Hogy megértsük, mit jelent az „igazságosság” szó, vissza kell mennünk az Ószövetséghez. Az Ószövetségben az igazságot jelentő szavak (וְיָדוּקוֹן עֲרֵם) művek az irgalommal (רַחֲמִים) Isten igazságossága Isten üdvözítő tetteit jelenti népe javára. „Hirdessétek az Úr igazságát, Izrael hósei iránt való jószágát.” (Bír 5,11; vö. MTörv 33,21; 1Sám 12,7). „Hűséged az egekig felér, igazságod a felhőkig.” (Zsolt 57,11; vö. 108,5; 115,1) Az igazság elsősorban Isten hűségét jelenti, szolidaritását a népe felé. [17]

✚ Előd István

volt piarista hittanár, a Szent István Akadémia tagja

Miért engedte, sőt akarta mégis, hogy olyan formában történjék a megváltás, ahogyan az történt? [...] egyetlen válasz marad: mert szolidaritást akart vállalni a bűn következményeinek kitett emberrel, és példát akart mutatni, hogyan lehet a „szolgai” állapotban Isten dicsőségét szolgálni. Életeményeinek későbbi elemzése során látni fogjuk ennek részleteit: hogyan osztotta meg a különféle helyzetekben élő emberek sorsát, és hogyan mutatott példát a helytállásra. Ebben a helytállásban, az Atya akaratának hirdetésében kitartott akkor is, amikor ellene fordultak, akiknek érdekeit ez sértette, és gyötrelmes szenvedést s a legkínosabb halálnemet kapta azoktól, akikkel jót tett s akiknek megmentésére jött.

[...] Több mai hittudós úgy véli, hogy Jézus halála természetes halál lett volna, ha személyét és tanítását elfogadták volna, ha nem fordult volna ellene az emberi gonoszság. Kínhalála tehát az emberek megátalkodottságának köszönhető, engedelmességének tetőpontja pedig az, hogy nem tért ki a szégyenletes és gyötrelmes keresztrefeszítés elől, holott megtehetette volna (vö. Mt 26,52-54). Küldetését többre értékelte, mint saját érdekét. Hiszen más embernek nincs mindig módja kitérni a vértanúság elől, és ő az ilyeneknek is példát akart mutatni. [18]

[...] Pál azt írja a korintusiaknak, hogy Isten Krisztust, aki bűnt nem ismert „bűnné” tette (2Kor 5,21).

Nem úgy értendő ez, mintha az Atya őt tekintette volna bűnösnek helyettünk, és mint bűnöst büntette. [...] Istenről bűnösséget állítani nem lehet. – Az sem volna szabatos fogalmazás, hogy bűnösségünket ugyan nem vette magára Krisztus, de a ránk szabott büntetést mint büntetést szenvedte el helyettünk. Hiszen akkor megcáfolta volna az elvet, hogy ártatlant büntetni nem szabad. – Mit vállalt tehát? Vállalta azt a sorsot, amely a bűnös emberiségre volt kiszabva, vállalta a bűnösségnek és a büntetésre-méltóságnak látszatát és a bűn következményeit. Vállalta, hogy reá nehezedjék a bűn átka (vö. Gal 3,13) [...] [19]

Azt írja (Pál – szerk. megjegyzése) pl., hogy azelőtt a harag gyermekei voltunk (Ef 2,3), de

Fia által megengesztelődött Isten; hogy adósai voltunk Istennek, de Jézus megsemmisítette adóslevelünket (Kol 2,14); hogy Jézus vére engesztelő áldozat (hilasztérion) volt (Róm 3,25 stb.). Az ilyen kifejezések azért antropomorfizmusok, mert Istent nem hasonlíthatjuk megsértett és ezért haragvó, csakis büntetéssel és elégtétellel kibékíthető uralkodóhoz. Isten „haragját” nem túlozhatjuk el annyira, mintha azt csak emberáldozattal lehetett volna lecsillapítani. Már Izsák feláldozásának története azt példázza, hogy Isten nem kíván emberáldozatot, mint a pogány istenek [...] A Ter 22 szerint a készséges, engedelmes lelkület az igazi áldozat Isten szemében, ezt tette próbára Ábrahámnál, és ezt voltak hivatva szimbolizálni az ószövetségi állatáldozatok.

Krisztus halála azonban nem mérhető hozzá az Ószövetség engesztelő áldozataihoz. Az engesztelés, engesztelő áldozat és engesztelődés szavak nem is mindig szerencsés fordításai Szent Pál mondanivalójának. A görög „katallaszó” igét Szent Pál csak Istenre vonatkoztatja: Isten minket magával megbékéltetett Jézus Krisztus által. De még a megbékéltetés kifejezés sem pontos, hiszen arról van szó, hogy megváltoztatta hozzá való viszonyulásunkat, új teremtménnyé tett, befogadott a szeretetébe (2Kor 5,19). Tehát nem egymásra haragvó két fél kibéküléséről, vagy egy megsértett fönség kiengeszteléséről ír Szent Pál, hanem isteni kezdeményezésről és szeretetének minket átalakító hatalmáról. Ennek megfelelően a megelőző (18) versben szereplő „katallagénai” ige sem azt jelenti, hogy az ember „kiengesztelte” a haragvó fönséget, hanem csak annyit: alkalmassá vált Isten szeretetének befogadására, új teremtménnyé lett Isten megbékéltető jósága és Krisztus megváltói tevékenyége folytán. [20]

Nem Isten fordul el a bűnöstől, hanem a bűn fordítja el az embert Istentől [...] A megváltás következtében nem Isten változott meg irántunk való magatartásában, nem benne ment végbe a csere, mintha elutasító haragja ajándékozó jósággal cserélődött volna fel, hanem bennünk történt változás. [21]

Antropomorfizmusnak [22] kell minősítenünk magának a „megváltás” szónak olyan használatát is, mintha ugyanazt jelentené, mint a rabszolgának vagy a vérbosszúra ítéltnek pénzen való kiváltása. A bibliai „apolütrószisz = kiváltás”, valamint a „váltságdíj” (lütron) szónak átvitt értelemben való használatára maga a Biblia jogosít fel bennünket, amikor pl. olyant mond, hogy Jahve „kiváltotta” Ábrahámot a pogányok földjéről (Iz 29,22 héber szöveg), vagy kiváltotta népét az egyiptomiak fogságából (MTörv 7,8; 9,26; 21,8; Mik 6,4). Ezekben az esetekben Jahve semmit sem „fizetett” a szó szoros értelmében. [...] az a sorsa lett a népnek, mint amikor egy rabszolgáért váltságdíjat fizet valaki és ezáltal saját szolgájává teszi. Így járt el Jahve az egyiptomiak szolgálatában sínylődő izraelitákkal, és így járt el Krisztus az emberiséggel. [23]

Könnyen félreérthetőek azok a szentpáli mondatok is, amelyek szerint Isten az ő igazságosságát Jézus véres engesztelő áldozata által mutatta ki, így bizonyult igazságosnak stb. (Róm 3,24–26). Kétségtelen, hogy Jézus keresztáldozata révén Isten irgalma mellett igazságossága is megmutatkozott, mint a fentiekben láttuk. Tévedés volna azonban a szentpáli szavakat a jogi értelemben vett igazságosság szerint értelmezni: mintha ti. Isten igazságossága megkövetelte volna a bűnnek ezt a jóvátételét. Az igazságosságnak megfelelő héber és görög kifejezés a bibliai ember szemlélete szerint elsősorban igazvoltot, feddhetetlenséget, ártatlanságot, büntelenséget jelent. Szent Pálnak tehát az a tanítása, hogy Isten a maga büntelenségét és szentségét velünk is közölni akarta, és Jézus áldozata fejében meg is adta a lehetőségét annak, hogy mi ebben részesüljünk, „megigazultak”-ká

váljunk, igazságossága rajtunk is megmutatkozzék. [24]

Kapcsolódó írások

•

Ha vannak gondolataid vagy kérdéseid az írásunkkal kapcsolatban, örülünk, ha megírod nekünk e-mailben!

Elérhetőséged*:

Üzenet*:

E-mail elküldése

Végjegyzet

1. Jacques Duquesne: A názáreti Jézus. Budapest, Magyar Könyvklub, 1997. 150-151. p.
2. Ulrich Parzany prédikációja a szenvedés témájáról 2013 március 6-án Stuttgartban, a ProChrist 2013 keretében, saját fordítás a német szöveg alapján: <http://www.kirche-raderthal.de/media/Predigten/predigt-zum-thema-leid-%286-maerz%29.pdf> (2015. 12. 02.)
3. saját fordítás a német szöveg alapján: Wolfgang Beiderwieden, Volker Göttische: Gott braucht keine Sühneopfer, denn er muss nicht besänftigt werden... – Interview mit Nikolaus Schneider, Präses der rheinischen Kirche. In: chrison plus rheinland. [2009 áprilisi kiadás]. Frankfurt am Main, Hansisches Druck- und Verlagshaus GmbH, 2009. 44. p. Lásd még: http://www1.ekir.de/mettmann/index_28439.htm (2015. 12. 02.)
4. Joseph Ratzinger: Bevezetés a keresztény hit világába. Budapest, Vigilia Kiadó, 2007. 250-251. p.
5. Joseph Ratzinger, XVI. Benedek: A názáreti Jézus. [Második rész, A jeruzsálemi bevonulástól a feltámadásig]. Budapest, Szent István Társulat, 2011. 174. p.
6. uo. 177. p.
7. Hans Kessler: Krisztológia. In: A dogmatika kézikönyve. Szerk.: Theodor Schneider. Budapest, Vigilia Kiadó, 1996. 439-440. p.
8. uo. 442. p.
9. uo. 444. p.
10. uo. 445. p.
11. uo. 446. p.
12. Kereszty Rókus O. Cist.: Jézus Krisztus. Budapest, Szent István Társulat, 1995. 95. p.
13. uo. 234. p.
14. uo. 354-355. p.
15. Székely János: Az Újszövetség teológiája. Budapest, Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003. 183-186. p.
16. uo. 187. p.
17. uo. 211. p.
18. Dr. Előd István: Katolikus dogmatika. Budapest, Szent István Társulat, 1983. 213. p.
19. uo. 214. p.
20. uo. 218-219. p.
21. uo. 219. p.
22. „Az antropomorfizmus olyan [...] kifejezés, amely élő vagy élettelen dolgok, jelenségek vagy elvont fogalmak emberi (vagy kizárólagosan emberinek hitt) tulajdonságaira utal. Ilyen eset az, ha állatokat, növényeket, vagy természeti erőket, például a szelet, esőt, vagy a Napot emberi indítékokkal ruházzák fel, vagy épp a

gondolkodás és a beszéd képességével. [...] A szó teológiai értelemben az antropomorfizmus olyan emberi kép vagy szólás, amely segítségével a transzcendens Istenről alkotott fogalmat fejezünk ki.” (Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Antropomorfizmus> [2016. 01. 27.]

23. uo. 219. p.

24. uo. 219. p.

© 2022 keresztenyek.hu - Minden jog fenntartva.

E dokumentum változatlan és teljes formában történő sokszorosítása magánhasználatra megengedett.

Minden más jellegű felhasználás, illetve a kiadás bármely formája csak írásos beleegyezésünkkel lehetséges.

Ha másként nem jelöljük, a weboldalunkon található írásainkban közölt bibliai részeket az 1975. évi Újfordítású Biblia javított kiadásából (Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1990), valamint a Revideált új fordításból (RÚF 2014. Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 2014) idézzük.